

Sivistyksen toimialue

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta

Kulttuuri- ja vapaa-ajanpalveluiden kehittämissuunnitelma 2018-2021

Sisällys

Kirjastopalvelut	6
Kulttuuripalvelut	25
Vapaa-ajan palvelut	38

Vireä, kasvava ja hyvinvoiva Tuusula

Tuusula on vireä, yhteistyöstään tunnettu hyvinvoivien ihmisten kunta.

Tuusula kasvaa ja houkuttelee puoleensa niin asukkaita, yrityksiä kuin matkailijoita.

Teemme yhteistyötä sekä kunnan sisällä että kuntarajat ylittäen eri alojen toimijoiden kanssa. Muistamme yhteistyön alueen yrittäjien ja kolmannen sektorin kanssa.

Tarjoamme raikkaita, kiinnostavia ja monipuolisia palveluita niin kuntalaisille kuin matkailijoillekin. Huolehdimme laadukkaista palveluista ja pidämme huolta myös omasta hyvinvoinnistamme.

Autamme uusia ja vanhoja tuusulalaisia löytämään kotiseutunsa juuret ja kiinnostuskohdat.

Toimintatapamme - Me teemme yhdessä uutta

Me tuusulalaiset

Me olemme asukkaita, kuntalaisia, yhteisöjä, luottamushenkilöitä ja kunnan työntekijöitä. Me teemme Tuusulan tarinan ja tulevaisuuden. Olemme ylpeitä Tuusulasta ja viestiminen kuuluu meille kaikille!

Olemme keskeinen ja tärkeä osa Tuusulan tarinaa. Jatkamme laadukasta ja monipuolista kulttuuri- ja vapaa-aikatoimintaa ja vahvistamme edelleen tarinaa Tuusulasta ja tuusulalaisuudesta. Kokeilevan toimintakulttuurin kautta etsimme ja luomme myös uusia tarinoita ja kehitämme toimintatapojamme.

Teemme parempaa huomista

Suunnittelemme asiat huolella ja ketterästi. Saamme tuloksia aikaan ja arvostamme onnistumisia. Voimme vaikuttaa ja tehdä pieniä asioita joka päivä. Autamme ja kannustamme toisiamme sekä kerromme myönteisiä tarinoita Tuusulasta.

Pyrimme vastamaan ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin haasteisiin. Otamme toiminnassamme huomioon kunnan tapahtumat (mm. Kotiseutupäivät ja Asunomessut). Lisäämme osallisuutta ja tarjoamme palveluja, elämyksiä ja tietoa kaikille kuntalaisille.

Yhdessä tekemällä pärjäämme

Saamme voimaa yhteistyöstä, jota rakennamme jokaisessa kohtaamisessa. Luomme sallivuuden kulttuuria, jossa kunnioitetaan erilaisuutta. Tarvitsemme kaikkien ideat käyttöön. Yhdessä olemme enemmän.

Rakennamme yhteistyötä kuntalaisten, kunnan eri toimijoiden, yritysten ja naapurikuntien toimijoiden kanssa. Osallistumme ammatillisiin vertaisverkostoihin sekä Suomessa että kansainvälisesti ja olemme aktiivisia oppijoita. Olemme ylpeitä tasa-arvoisesta työyhteisöstä ja kunnioitamme työkaveria.

Uutta syntyy luovasti ja rohkeasti ideoiden

Uutta syntyy rohkeudesta yrittää ja erehtyä. Olemme edelläkävijöitä ja suunnamme tulevaisuuteen. Iloitsemme yhdessä pienistäkin onnistumisista!

Kehitämme toimintaamme rohkeasti ja kokeilevasti. Sallimme toiminnassamme leikkisän asenteen.

Tuusulan kuntastrategian päämäärät

	<p>Sujuva Tuusula</p> <p>Tuusulassa asiat sujuvat – olennaiseen keskittyen, ihmisten ja yritysten tarpeet ymmärtäen.</p> <p>Hyvien palvelujen lisäksi sujuvuutta arkeen tuovat toimiva joukkoliikenne ja uudet liikkumisen muodot sekä digitalisaation mahdollisuuksien hyödyntäminen.</p> <p>Luomme yhdessä sujuvan arjen puitteet.</p>
	<p><i>Kehitämme palveluiden saavutettavuutta. Tuotamme kuntalaisille monipuolisia palveluja ja lisäämme osallisuutta. Kehitämme markkinointia ja edistämme sähköisiä palveluja ja niiden kehittämistä asiakaslähtöisesti.</i></p>

Hyvinvoiva Tuusula

Tuusulassa ihmiset, ympäristö, yhteisöt ja yritykset voivat hyvin ja luovat hyvinvointia ympärilleen.

Edistämme turvallisuutta, hyvinvointia ja terveyttä. Otamme vastuuta itsestämme ja toisistamme.

Lähellä oleva luonto lisää onnellisuutta. Huolehdimme, että Tuusulan kaunis luonto voi hyvin.

Tarjoamme kaikille kuntalaisille mahdollisuuden saada hyvinvointia, elämyksiä, tietoa ja iloa. Palvelumme edistävät ihmisten terveyttä ja hyvinvointia.

Osallistumme kannustavan työilmapiirin luomiseen ja kunnioitamme työkaveria.

Tarjoamme mahdollisuuksia oppimiseen, osallistumiseen ja elämyksiin. Tuotamme helposti saavutettavia tapahtumia ja palveluja kaikille kuntalaisille.

Kehitämme kulttuurikohteiden ympäristöä ja innostamme ihmisiä nauttimaan kulttuurista ja lähtemään liikkeelle. Kiinnitämme huomiota turvalliseen liikkumiseen.

Huomioimme osallisuusnäkökulman kaikessa toiminnassamme ja panostamme vapaaehtoistoimintaan.

Vireä Tuusula

Tuusulalaiset ovat kunnan suurin voimavara. Tuusulassa riittää tekemistä ja tapahtumia. Kulttuuri, matkailu, liikunta- ja harrastusmahdollisuudet luovat vireyttä Tuusulaan.

	<p>Tuusulan sopivan kaupunkimaiset keskustat ja maaseudun kylät ovat omaleimaisia, viihtyisiä ja vireitä.</p> <p>Tuusula kansainvälistyy. Yksi avaintekijöistä menestykseen on lentokentän läheisyyden hyödyntäminen.</p> <p>Kasvamme ja lisäämme rakentamista kestävästi kehittyen.</p> <p><i>Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut tarjoavat tapahtumia ja elämyksiä eri puolilla Tuusulaa. Tuemme kunnan eri alueiden omailmeisyyttä ja osallisuutta. Tarjoamme palveluja sekä kuntalaisille että vierailijoille. Luomme vetovoimaista Tuusulaa.</i></p>
--	--

Kirjastopalvelut

Valtuustokauden tavoitteet 2018 - 2021

1. Varhaiskasvatuksen kulttuurikasvatussuunnitelma on valmis syksyllä 2019
2. Lukion kulttuurikasvatussuunnitelman tekeminen aloitetaan vuonna 2019
3. Kirjasto edistää lukutaitoa ja lukemiskulttuuria yhteistyössä perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen kanssa
4. Kirjasto on luonut uuden toimintamallin hakeutuviin kirjastopalveluihin
5. Maahanmuuttajien palveluita kehitetään
6. Kirjasto kehittää yhteisötyötä ja lisää osallisuutta sekä yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua
7. Pääkirjaston satu- ja pelihuone toteutetaan 2019
8. Jokelan kirjaston kalustus uusitaan ja tiloihin tehdään perusparannus vuonna 2019

9. Kellokosken kirjaston mahdollinen uusi sijainti tai peruskorjaus suunnitellaan valtuustokaudella

Kuvaus toimintaympäristöstä ja sen muutoksista

Perustehtävä:

Tuusulan kunnankirjaston perustehtävä on tarjota laadukkaita ja monipuolisia kirjastopalveluita Tuusulan alueella.

Kirjastolain mukaan yleisen kirjaston tehtävä on tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin; ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa; edistää lukemista ja kirjallisuutta; tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon; tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan sekä edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua.

Kirjaston toimintaympäristön muutokset

"Kirjastoilla on yhteiskunnassa tärkeä ja monipuolinen sivistystehtävä. Kirjastossa ei ainoastaan hankita tietoa, käytetä ja lainata aineistoja, vaan siellä myös opitaan, harrastetaan, kokoonnutaan, työskennellään ja toimitaan yhdessä. Kirjastoissa järjestetyt tapahtumat ja tilaisuudet ovat lisääntyneet vuosi vuodelta. Kirjastoista on muodostunut niin sanottu kolmas tila, fyysinen ja digitaalinen sosiaalinen areena, jossa luodaan yhteisöjä." (Laki yleisistä kirjastoista, perustelumuistio)

Yleisten kirjastojen toimintaympäristö on muuttunut paljon viimeisen kymmenen vuoden aikana. Yllä oleva teksti kuvaa hyvin kirjastojen muutosta. Sivistystehtävän lisäksi kirjastoista on tullut kohtaamispaikkoja, jotka tukevat ihmisten kiinnittymistä yhteiskuntaan ja paikallisiin yhteisöihin. Lastenkirjastotyön merkitys on kasvanut ja yhteistyötä koulujen ja varhaiskasvatuksen

kanssa tehdään monissa kirjastoissa entistä suunnitelmallisemmin. Kirjaston merkitys lukutaidon edistäjänä ja lukuinnon herättäjänä on tunnustettu ja kulttuuriharrastusten merkitys ihmisen terveydelle ja hyvinvoinnille on nostettu entistä näkyvämmiin esille. Tutkitusti kirjastokortti pidentää elinikää!
(<https://suomenkuvalehti.fi/jutut/tiede/kirjastokortti-pidentaa-ikaa/>)

Kirjastoja haastaa koventuva kilpailu ihmisten vapaa-ajasta. Lainausmäärien lasku on ollut valtakunnallinen trendi viimeiset kymmenen vuotta. Myös kävijämäärät ovat jonkun verran laskeneet, mutta kävijämäärien laskua on pysytetty useissa kunnissa taittamaan mm. sijoittamalla kirjastoja kauppakeskusten tai muiden palveluiden yhteyteen ja laajentamalla palveluvalikoimaa. Kirjastojen tuleekin olla helposti saavutettavia lähipalveluja, jotta niiden palveluista hyötyisi mahdollisimman moni. Monissa kirjastoissa lastenaineiston lainausmäärät ovat lähteneet nousuun lapsiin ja nuoriin tehtyjen tietoisten panostusten myötä. Lukutaidon edistäminen onkin yksi kirjaston tärkeimmistä tehtävistä. Lukuinnon sytyttäminen elämyksellisin keinoin ja lukemisen terveys- ja hyvinvointivaikutuksista viestiminen ovat kirjaston vastaisku kilpailuun vapaa-ajasta.

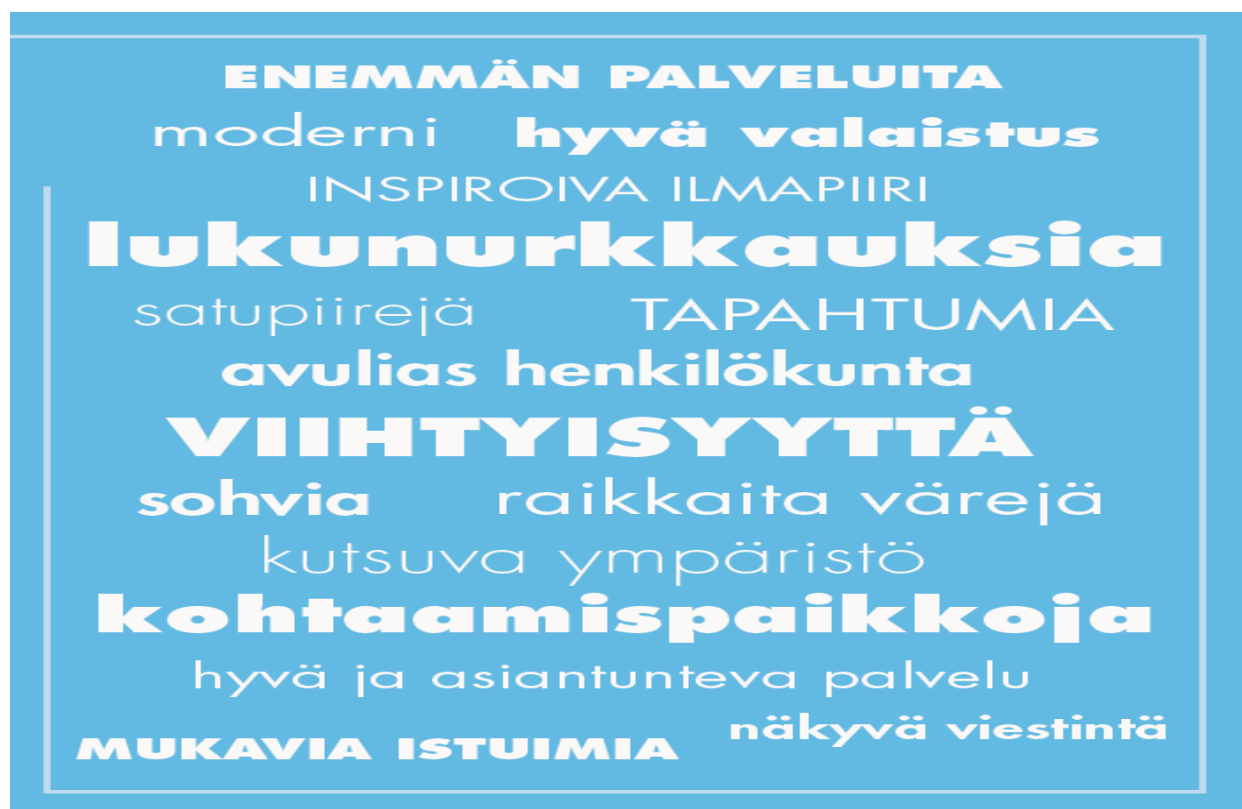
Kirjastojen toimintaympäristö on muuttunut myös sähköisten palveluiden tarjonnan kasvun myötä. Kirjastoilla on asiakkaille tarjottavana verkkokirjaston lisäksi e-aineistoja kuten e-kirjoja, e-lehtiä ja erilaisia musiikin ja elokuvien sähköisiä lainauspalveluja. Palveluvalikoima on myös laajentunut perinteisestä kirjastoaineistosta esimerkiksi soitonopetus-palveluihin. Sähköisten aineistojen käyttö on vielä vähäistä fyysiseen aineistoon verrattuna, mutta käyttö lisääntyy jatkuvasti. Kirjastoilla haasteena on aineiston saanti ja kalliit lisensointimallit. Sähköisiä aineistoja ei koske kirjastojen oikeus lainata ja hankkia vapaasti fyysisiä aineistoja, vaan tarjonnan ja hinnan määrittelevät kustantajat. Kirjastoilla on vaarana jäädä jälkeen kaupallisten palveluiden kehityksestä, koska kirjastoille tarjottava valikoima on suppeampi kuin kaupallisissa palveluissa.

Sähköisten palveluiden osalta haasteena on myös digituen tarjoaminen kansalaisille muiden kuin kirjastojen omien palveluiden osalta. Valtio ja kunnat sähköistävät palveluitaan, mutta se, kuka opastaa kansalaisia sähköisten palveluiden käyttöön, on vielä avoinna. Kirjastoilla voi olla tässä merkittävä rooli, jos siihen halutaan lisätä resursseja.

Kirjastojen muutokseen on pyritty vastaamaan mm. vuonna 2016 voimaan tullella uudistetulla lailla yleisistä kirjastoista. Laissa määritellään yleisen kirjaston tehtävät sekä säädetään kirjastopalvelujen maksuttomuudesta. Yleisten kirjastojen neuvoston vuonna 2016 julkaisema Yleisten kirjastojen suunta -asiakirja luo strategiapohjaa kirjastojen kehittämiseen vuoteen 2020 asti. Asiakirjassa määritellään mm. yleisten kirjastojen arvoiksi tasavertaisuus, vastuullisuus, yhteisöllisyys, rohkeus ja sananvapaus.

Tuusulan kirjastojen kehittämisen painopistealueet tulevat kirjastolain asettamista vaatimuksista, Tuusulan uudesta kuntastrategiasta sekä asiakkaiden toiveista ja muuttuneista odotuksista kirjastopalveluita kohtaan. Haasteena tulevat olemaan riittävät resurssit sekä henkilökunnan osaamisvaatimukset. Uusien palvelujen kehittäminen vaatii henkilökuntaa, joka suunnittelee ja toteuttaa. Kirjaston miehitys on hyvin niukka verrattuna naapurikuntiin, joilla on vastaava palveluverkko. Osaavan henkilökunnan rekrytointi voi tulevaisuudessa olla vaikeaa kirjastoalan muuttuneen koulutuksen vuoksi. Tuusulan kunnan houkuttelevuus työnantajana voi olla myös riskitekijä

Tuusulan pääkirjaston remontin yhteydessä asiakkailta kysyttiin, mitä he toivovat kirjastopalveluilta. Vastaukset kuvastavat hyvin valtakunnallista trendiä kirjastopalveluiden muutoksesta. Tärkeimpänä nousi edelleen lukemiseen ja opiskelemiseen liittyvät palvelut kuten lukunurkkaukset, asiantunteva henkilökunta ja satutunnit. Toisaalta taas uusina piirteinä yhteisöllisyyteen ja luovuuteen liittyvät asiat kuten kohtaamispaikat, tapahtumat ja inspiroiva ilmapiiri.

Pääkirjasto

Tuusulan pääkirjasto sijaitsee Hyrylän keskustassa, samassa rakennuksessa linja-autoaseman, sosiaalitoimiston ja kunnan asiakaspalvelupisteen Tuusinfon kanssa. Tällä hetkellä kirjastorakennus sijaitsee keskeisellä paikalla ja asiakkaiden kulkureittien varrella. Haasteena tulevaisuudessa on Hyrylän keskustan kehitys ja Rykmentinpuiston alueen rakentaminen. Ne voivat muuttaa keskustan sijaintia olennaisesti, jolloin kirjastorakennus jää syrjään. Tulevaisuudessa uusi pääkirjasto voisi olla Monion yhteydessä, joka olisi sijainniltaan erinomainen. Kirjasto olisi luonteva lisä monitoimitalon palveluihin.

Pääkirjasto on siirretty nykyiselle paikalleen vanhaan liikekiinteistöön vuonna 2001. Vuoden 2018 alussa pääkirjaston keskikerrokseen tehtiin remonttia, jossa pinnat maalattiin, vanha asiakaspalvelutiski purettiin ja kalusteita uusittiin. Remontissa pystyttiin vastaamaan hyvin asiakkaiden ja henkilökunnan toiveisiin tilojen suhteen. Osa suunnitelmista jäi toteuttamatta ja niille on esitetty määrärahaa vuoden 2019 talousarvioon.

Pääkirjasto on auki kuutena päivänä viikossa, arkisin aamusta iltaan ja lauantaisin 9-15. Asiakkaat toivovat laajempia aukioloaikoja, joita ei kuitenkaan voida nykyisin resurssein toteuttaa. Pääkirjaston lehtisali avautuu aamuisin klo 8, ennen varsinaisen kirjaston avautumista. Lehtisalia ja kirjaston eteistä käyttävät paljon bussia odottavat asiakkaat varsinkin talviaikaan. Lehtisalia pystytään pitämään lyhyitä aikoja auki ilman henkilökunnan aktiivista valvontaa, mutta muuten kirjastotila ei sovellu omatoimikäyttöön ilman mittavia investointeja.

Kirjaston tilat sijoittuvat kolmeen kerrokseen, kellarissa on kotiseutukokoelma ja varasto, josta osa on vapaasti asiakkaiden käytössä ja osa vain henkilökunnan saavutettavissa. Koko varasto, kotiseutukokoelmaan lukuun ottamatta, pyritään avaamaan asiakkaiden käyttöön. Suurin osa aineistosta ja kirjaston asiakaspalvelutiski sijaitsevat katutasossa. Yläkerrassa on osa aineistosta. Yläkerrassa sijaitsevat myös hiljaiseen työskentelyyn tarkoitettu lukusali, kaksi kokoushuonetta, ja suuri osa henkilökunnan työtiloista. Yläkerran lukusalissa on lasikatto, joka tekee tilasta kesällä kuumana. Lukusalin kalustus on myös vanhanaikainen lukupulpetteineen, ilman tarvittavia sähköpistokkeita.

Kirjastossa on kaksi kokoushuonetta, jotka ovat aktiivisessa käytössä. Vuoden 2018 alusta kokoushuoneiden käyttö on ollut maksutonta tuusulalaisille yhteisöille. Kokoushuoneita käyttävät paljon myös kunnan muut toimialat, minkä lisäksi niissä järjestetään kirjaston omaa toimintaa sekä tapahtumia yhteistyökumppanien kanssa. Kokoushuoneiden lisäksi kirjastossa on kaksi tutkijanhuonetta, joita vuokrataan ulkopuolisille, sekä ryhmätyöhuone ja sukututkijanhuone.

Kirjastossa on noin 110 000 nidettä, uutta aineistoa hankitaan noin 20 000 vuodessa, poistoja tehdään tuhansia. Kirjastossa käy asiakkaita keskimäärin 500 päivässä, päivittäinen kävijämäärä vaihtelee suuresti. Vuosilainaus on noin 280 000.

Jokelan kirjasto

Jokelan kirjasto toimii Pohjois-Tuusulassa viihtyisässä Jokela-talossa. Samassa monitoimitalossa toimivat myös Tuusulan nuorisopalvelut, Jokelan kansalaisopisto sekä Taito-käsityökoulu Helmi. Jokela-talon varattavat tilat (sali ja kaksi pienempää tilaa) ovat eri järjestöjen ja harrastustoimintaa tarjoavien tahojen aktiivisessa käytössä. Kirjasto voi käyttää 100 hengen salia myös omissa yleisötapahtumissaan.

Jokela-talo on rakennettu vuonna 1986. Talo vaatisi laajaa pintaremonttia sekä kalusteiden uusimista. Peruskorjausta (mm putket, ilmastointi, valaisimet) on tehty viime vuosina. Kirjastotilassa muutostarpeita pintaremontin lisäksi on mm. kalusteiden vaihto, lainaustiskin uusiminen, sisäkaton uusiminen sekä kirjavaraston muuttaminen työtilaksi. Tilojen uudistaminen vastaamaan kirjastonkäytön uusia tarpeita (mm. lisää kokoontumis- ja työskentelytiloja asiakkaille) sekä mahdollinen omatoimikirjasto-aika vaatisi mittavampaa investointia tilan uudistamiseen.

Kirjastotilat ovat noin 500 m². Lainattavaa aineistoa on noin 40 000 nidettä, vuosilainaus on noin 77 000. Henkilökuntaa Jokelan kirjastossa on 4,5.

Jokelan kirjasto on auki kuutena päivänä viikossa, arkipäivisin sekä sunnuntaina klo 12 - 15. Kolmena arkipäivänä asiakkaiden käytössä on lukusali, jossa voi lukea päivän lehdet ennen kirjaston avautumista klo 13. Neljänä arkipäivänä kirjasto on auki klo 19 asti. Nykyisillä henkilöstöresursseilla kirjaston aukioloaikoja ei ole mahdollista laajentaa. Kirjaston sunnuntaiavukiolo on saanut paljon kiitosta. Monille perheille se mahdollistaa rauhallisen ja mukavan kirjastossa käynnin arkikiireiden ulkopuolella.

Jokelan kirjastossa tehdään aktiivista yhteistyötä koulujen, päiväkotien, erilaisien järjestöjen ja kunnan muiden toimialojen kanssa. Toimintaan kuuluvat säännölliset lukupiirit, senioreille suunnatut torstaitreffit, satutunnit ja kirjastokinot lapsille. Lisäksi järjestetään vuosittain muutamia isompia tapahtumia, mm. Kirjastokarnevaalit. Kirjasto pyrkii olemaan aktiivinen toimija Jokelan tapahtumissa.

Kellokosken kirjasto

Kellokosken kirjasto sijaitsee n. 1 km Kellokosken keskustasta muiden kunnallisten palvelujen läheisyydessä (terveysasema, koulu, urheilualueet, nuorisotila). Kellokosken kirjaston rakennus on valmistunut vuonna 1980 ja se on tällä hetkellä pienin kunnan kiinteistä kirjastoista. Kirjaston tilat ja kalusteet ovat kuluneita ja vaativat peruskorjausta. Kirjastotilat ovat 282 m², joista yleisötilat 228 m². Tapahtumille ei ole erillisiä tiloja. Viereisessä nuorisotilassa on mahdollisuus pitää esim. satutunteja ja kokouksia, silloin kun siellä ei ole muuta toimintaa. Tila kiinteine biljardipöytineen ei kuitenkaan ole toimiva kirjaston yleisötapahtumiin.

Kirjastosta löytyy aineistoa n. 20 000 nidettä. Kirjastossa työskentelee 3,5 työntekijää (kirjastonjohtaja ja 2,5 kirjastovirkailijaa). Vuosilainaus on n. 62 000. Kellokosken alueella asuu n. 5000 tuusulalaista. Alueella palvelee myös kirjastoauto. Kellokosken kirjastoa käyttävät myös Mäntsälän Ohkolan taajaman asukkaat. Kirjaston käyttäjät ovat suurelta osin lapsia, nuoria ja kotona olevia aikuisia (eläkeläiset, työttömät jne).

Kirjasto on auki viitenä päivänä viikossa. Maanantaisin klo 13 - 20 ja tiistaisin ja torstaisin klo 13 - 19. Keskiviikkoisin ja perjantaisin kirjasto on auki klo 10 - 16. Aukioloaikoja ei pystytä laajentamaan nykyisillä henkilöresursseilla.

Kellokosken sairaala-alueella toimii pieni sairaalakirjasto, jota hoitaa siviilipalvelusmies. Sairaalakirjaston toiminta on pienentynyt viime vuosina sairaalan supistamis- ja lakkautustoimien myötä. Tällä hetkellä kunnankirjasto tilaa sairaalakirjastoon 6 lehtivuosisikertaa.

Kirjastoauto

Kirjastoauto toimii pääkirjaston kanssa samoissa tiloissa. Kirjastoautolle on rakennettu autotalli pääkirjaston yhteyteen 2000-luvun alkupuolella. Nykyinen

DAF-merkkinen kirjastoauto on otettu käyttöön vuonna 2016. Kirjastoautolla ajetaan reittejä maanantaista perjantaihin kahdessa vuorossa pääsääntöisesti klo 8 - 20 välisenä aikana. Joka toisen keskiviikon iltapäivä on varattu auton huoltotöille. Vuosittain ajokilometrejä kertyy noin 16 500.

Aamureitit ajetaan kouluilla ja päiväkodeilla. Iltavuorot puolestaan palvelevat haja-asutusalueiden ja uusien asuinalueiden asukkaita sekä hoivakoteja. Pysäkkejä on yhteensä 66 kappaletta. Palveltavia kouluja on 13, päiväkoteja 17 ja hoivakoteja tai vastaavia 4. Merkittävä osa kirjastoauton asiakkaista on lapsia, nuoria sekä lapsiperheitä. Kirjastoauton vuosilainaus on noin 73 000, josta noin 85 prosenttia on lasten ja nuorten aineistoa. Yksi kirjastoauton tärkeimmistä tehtävistä onkin yhteistyö koulujen ja päiväkotien kanssa.

Kirjastoauton kokoelma on noin 10 000 nidettä, josta lasten- ja nuorten aineistoa on noin 85 prosenttia. Kirjastoautoon mahtuu noin 4 000 nidettä kerrallaan. Kirjastoautolla ei ole omaa kokoelmaa, vaan kaikki lehtiä lukuun ottamatta siirtolainataan pääkirjastosta. Koulujen lukuvuoden aikana suuri osa aineistosta on lainassa, mutta koulujen kesälomien aikoina auton aineiston säilyttäminen on haasteellista epäkäytännöllisen välivaraston vuoksi. Henkilökuntaa kirjastoautossa on neljä: kirjastonhoitaja, kirjastovirkailija ja kaksi kuljettajavirkailijaa. Kirjastoauton henkilökunta osallistuu myös säännöllisesti pääkirjaston asiakaspalveluun.

Kirjastoauto osallistuu myös erilaisiin tapahtumiin eri puolella Tuusulaa. Koulujen kesäloman aikaan on käyty myös päiväkodeissa esittämässä elokuvia, samalla kun lastenhoitajat palauttavat ja lainaavat. Kirjastoautossa on videotykki ja HiFi-luokan äänentoisto. Kirjastoautossa on myös invahissi. Auto on tauolla kesällä noin viisi viikkoa, pääosin heinäkuussa.

Kuntien välinen yhteistyö kirjastopalveluissa

Tuusula muodostaa Kirkes-kirjastokimpan yhdessä Järvenpään, Keravan ja Mäntsälän kanssa. Kirjastoilla on yhteinen kirjastojärjestelmä, yhteinen ai-

neisto- ja asiakasrekisteri ja yhteinen vastuu ohjelmistojen ylläpidosta. Kunnilla on myös yhteinen verkkokirjasto asiakkaiden asiointia varten sekä yhteisiä e-palveluita. Asiakkaiden kannalta tämä tarkoittaa, että asiakas voi käyttää samaa kirjastokorttia kaikkien kuntien kirjastoissa ja lainata ja varata aineistoa mistä tahansa kirjastosta. Aineisto kiertää kirjastojen välillä päivittäisten kuljetusten kautta. Kuljetukset on kilpailutettu yhdessä Ratamo-kirjastojen (Nurmijärvi, Hyvinkää, Riihimäki ja Hausjärvi) kanssa ja aineistoa voidaan kuljettaa edullisesti myös Ratamo-kirjastoihin.

Kirkes-yhteistyösopimus on tehty vuonna 2004. Se kattaa yhteisen tietojärjestelmän sekä antaa raameja yhteistyön järjestämiselle. Kimppa-yhteistyön muodot ovat muuttuneet huomattavasti vuodesta 2004 ja sopimus on sisällöltään vanhentunut. Kirkes-kirjastojen johtajat ja kunkin kunnan toimialajohtajat päättivät 5.6.2018 järjestetyssä tapaamisessa, että sopimus otetaan uudelleen tarkasteltavaksi ja se päivitetään vastaamaan nykyhetkeä ja tulevaisuuden tarpeita. Sopimuksen uusiminen tulee olemaan tärkeä ja työläs projekti ja se tulee suuntaamaan kirjastojen välistä yhteistyötä moneksi vuodeksi. Samalla tarkastellaan ovatko kirjastojen näkemykset yhteistyöstä ja kirjastojen tulevaisuuden suunnasta sen kaltaiset, että kimppayhteistyöstä voidaan jatkaa samalla kokoonpanolla.

Kehittämisen painopistealueet

1. Lukemiskulttuuri ja monipuolinen lukutaito

Kirjasto edistää lukemiskulttuuria ja tukee monipuolista lukutaitoa. Lukutaito on avain koulutukseen ja osaamisen kehittämiseen. Heikentynyt lukutaito on kansallisesti merkittävä asia. Lukeminen edistää tutkitusti empatiakykyä, lisää avarakatseisuutta ja pidentää ikää. Kirjasto tarjoaa uusia sisältöjä, avaa niitä ja auttaa löytämään jokaiselle sopivaa aineistoa. Kirjasto tarjoaa elämyksiä ja uusia kokemuksia. Kirjasto tekee lukemisen edistämistyötä verkostomaisesti yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

2. Osallisuus ja yhteiskunnallinen vuoropuhelu

Kirjasto edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua, demokratiaa ja sananvapautta. Kirjasto tarjoaa kanavan yhteiskunnalliseen toimijuuteen yhteisötyön kautta. Yhteisötyön tavoitteena on vahvistaa ja tukea paikallisia yhteisöjä toimimaan oman alueen asukkaiden parhaaksi. Vahvat yhteisöt lisäävät osallisuutta ja hyvinvointia. Kirjasto vahvistaa kansalaisuutta ja auttaa kehittämään kansalaistaitoja kuten sähköisten palveluiden käyttöä sekä edistää elinikäistä oppimista. Hakeutuvat kirjastopalvelut lisäävät osallisuutta tarjoamalla kaikille mahdollisuuden hyödyntää kirjastopalveluita.

3. Kirjastot kolmantena tilana

Kirjastojen tilojen tulee tarjota mahdollisuuksia opiskeluun, työskentelyyn, harrastamiseen ja kansalaistoimintaan. Tilojen tulee tukea yhteisöllisyyttä ja kohtaamisia, mutta tarjota myös hiljaista tilaa rauhoittumiseen, opiskeluun ja työskentelyyn. Erilaisten käyttäjäryhmien ja toimijoiden tarpeet pitää huomioida niin tilaratkaisuilla kuin akustiikalla.

4. Sähköiset aineistot ja palvelut

Kirjaston sähköisten palvelujen sisältöjä ja tarjontaa kehitetään. Kirjaston käyttö ei ole sidottu kirjastorakennuksiin vaan aineistoihin ja palveluihin tulee päästä käsiksi sijainnista riippumatta. Kirjaston aineistoja tulee olla laajasti tarjolla sähköisenä ja palvelujen tulee vastata asiakkaiden tarpeita. Kirjaston tulisi myös opastaa erilaisten sähköisten palveluiden käyttöä.

Toimenpiteet valtuustokauden tavoitteiden saavuttamiseksi ja kehittämishankkeet ja mittarit

1. Lukemiskulttuurin ja lukutaidon edistäminen

- Varhaiskasvatuksen kulttuurikasvatussuunnitelma toteutetaan yhteistyössä kulttuuri- ja museopalveluiden kanssa ja otetaan käyttöön vuonna 2019.
- Lukion kulttuurikasvatussuunnitelma toteutetaan vuonna 2019.
- Kehitetään perusopetuksen kulttuurikasvatussuunnitelmaa.
- Haetaan hankerahoitusta aluehallintovirastolta alle kouluikäisten kielellisten taitojen kehittämiseen vuonna 2018.
- Toteutetaan lukemisen teemavuosi yhteistyössä perusopetuksen kanssa vuonna 2020 ja teemavuoden vaikutukset arvioidaan valtakunnallisilla kokeilla.
- Kirjasto laatii toimintaympäristön analyysiin perustuvan toimintasuunnitelman lastenkirjastotyöhön.
- Kunta ottaa kirjastopalvelut osaksi lapsi- ja perhepalvelujen kehittämisen suunnittelua. Kirjastopalvelut huomioidaan tärkeänä osana lasten hyvinvointia ottamalla lukeminen ja lukutaidot indikaattoriksi kunnan hyvinvointikertomukseen. Lasten kirjastopalveluja parannetaan kehittämällä osallistamis- ja kuulemismenetelmiä yhdessä kunnan muiden toimijoiden kanssa.
- 1 htv lastenkirjastotyöhön 40 000 e.
- Kirjastoaineistomäärärahan kasvattaminen samalla tasolle naapurikuntien kanssa 40 000 e.

2. Osallisuus ja yhteiskunnallinen vuoropuhelu

- Toteutetaan Vuoropuheluja kirjastossa -hanke vuonna 2019. Luodaan hankkeen avulla uusia verkostoja maahanmuuttajatyöhön ja kartoitetaan maahanmuuttajien palvelutarpeita sekä lisätään kulttuurista vuoropuhelua.
- Hakeutuviin kirjastopalveluihin kehitetään uusia toimintamuotoja toteuttamalla "Kirjasto polkee ihmisten luokse" -hanke vuosina 2018 - 2019.

Hankitaan kirjastopyörä, jonka avulla aloitetaan vierailut palvelutaloissa ja muissa vanhusten hoitolaitoksissa.

- Kotipalvelua pyritään markkinoimaan aktiivisemmin, jotta kaikki tarvitsevat osaisivat hakeutua sen piiriin. Palvelua kehitetään uusia järjestelmiä hyödyntäen.
- Kirjastoautoa hyödynnetään yhteistyössä muiden kunnan toimijoiden kanssa.
- Osallistumme vuoden 2020 Asuntomessuille kirjastoautoa ja pyörää hyödyntäen.
- Markkinoidaan kirjaston tiloja aktiivisesti kuntalaisille, järjestöille ja yhdistyksille ja mahdollistetaan kuntalaisten omaehtoinen toiminta kirjastotiloissa.
- Kehitetään yhteistyötä Enter ry:n kanssa digitaitojen opastamisessa. Kirjastosta on edustaja Ikäihmisten tietotekniikan käytön vertaisopastuksen laajentaminen Uudellamaalla -hankkeen ohjausryhmässä vuosina 2018-2020.
- 1 htv hakeutuviin kirjastopalveluihin kehittämään yhteistyötä ja digitukea 40 000 e.

3. Kirjastot kolmantena tilana

- Pääkirjaston kalustesuunnitelmat toteutetaan loppuun sekä muutetaan yksi työhuone satu- ja pelihuoneeksi vuonna 2019. Satu- ja pelihuone mahdollistaa monipuolisemmat opetus- ja ohjaustuokiot, konsolipeleille pysyvän tilan sekä elämyksellisen tilan satutuntien ja vinkkauksien pitämiseen. Lisäksi koulut ja varhaiskasvatus voivat käyttää tilaa oppimisympäristönä. Kustannusarvio 50 000 e.
- Kartoitetaan uuden pääkirjaston rakentamismahdollisuuksia Monion yhteyteen sen sijaan että nykyinen rakennus peruskorjattaisiin.
- Jokelan kirjaston hyllyt uusitaan turvallisiksi ja muunneltaviksi vuonna 2019. Hyllyratkaisuilla mahdollistetaan tapahtumien järjestäminen kirjastotilassa, parannetaan aineistojen esillepanoa ja kirjaston esteettömyyttä.

Samalla toteutetaan Jokelan kirjaston perusparannus. Kustannusarvio 400 000 euroa.

- Kellokosken kirjaston tilasuunnitelma toteutetaan vuonna 2019. Suunnitelmassa kartoitetaan kirjaston paras sijainti sekä tilatarpeet palvelujen toteuttamiseen. Kellokosken kirjasto peruskorjataan joko nykyisiin tiloihin tai etsitään uudet tilat. Kustannusarvio 500 000 e.
- Luovutaan suljetuista varastoista ja tarjotaan kaikki lainattava aineisto asiakkaiden saataville vuonna 2020.
- Tehdään yhteistyötä perusopetuksen ja kansalaisopiston kanssa robotiikan ja pajatoiminnan tuomisesta kirjastoon. Hankitaan yhteisiä kiertäviä tarvikkeita sekä kirjastoihin 3d-tulostimet. Kustannusarvio 10 000 euroa.
- Kirjastojen asiakaskoneita päivitetään ja laitekanta pidetään ajan tasalla. Jokaiseen kirjastoon hankitaan kosketusnäyttö e-lehtipalveluiden käyttöä varten. Seurataan aktiivisesti asiakkaiden tarpeita laitteiden ja ohjelmistojen osalta.
- Selvitetään aukioloaikojen laajentamista omatoimikirjastoratkaisuilla muiden tilauudistusten yhteydessä. (Pääkirjaston lehtisalin muuttaminen omatoimitilaksi maksaa n. 50 000 e).
- Haetaan hankerahaa kotiseutukokoelman järjestämistyöhän vuoden 2019 kotiseutupäiviä varten.
- Yhteistyötä Kellokosken sairaalakirjaston kanssa jatketaan toistaiseksi.

4. Sähköiset aineistot ja palvelut

- Osallistutaan e-kirjojen lainausalustan kilpailutukseen 2018.
- Edistetään kansallisen yhteisen e-kirjaston luomista.
- Seurataan vuonna 2018 käyttöönotettujen e-palveluiden käyttöä ja kehitetään tarjontaa kysynnän mukaan.
- Kartoitetaan uusia palveluita ja otetaan niitä käyttöön.
- Markkinoidaan e-palveluja aktiivisesti ja opastetaan asiakkaita niiden käyttöön.
- Järjestetään henkilökunnalle sisäisiä koulutuksia e-palveluista.

- Kehitetään Finna-verkkokirjastoa aktiivisesti ja otetaan käyttöön uusia ominaisuuksia.
- Selvitämme Suomi.fi-palvelujen käyttöä asiakkaiden tunnistautumiseen ja asiakasviestien lähettämiseen.

Kehittämishankkeet:

Vuoden 2017-2018 hankkeet:

- Kirjaston asiakaspalvelutoimintojen uudistaminen (AVI, 7000 e)
- Opetus siirtyy mobiiliin (AVI, 10 000 e)

Vuoden 2018-2019 hankkeet:

- Vuoropuheluja kirjastossa (AVI, 7000 e)
- Kirjasto polkee ihmisten luo (AVI, 3000 e)

Tulevat hankkeet 2019-2020:

- alle kouluikäisten kielellisten taitojen kehittäminen
- Kotiseutukokoelman järjestäminen

Henkilöstön ammatillisen osaamisen arviointi ja osaamisen kehittäminen

Uudenmaan maakuntakirjasto toteutti vuonna 2016 koko Uudenmaan alueen kirjastojen henkilöstöä koskevan osaamiskartoituksen. Osaamiskartoitukseen vastasi kaksikolmasosaa kirjaston henkilökunnasta. Tärkeimmiksi kehittämis-kohteiksi nousivat markkinointi- ja viestintäosaaminen sekä harvinaisempien aineistojen tuntemus kuten e-aineistot, musiikki, pelit ja elokuvat. Lisäksi asiakkaiden opastaminen monilukutaidossa ja laitteiden käytössä ja tietoturva-,

tietosuoja- ja tekijänoikeusasioissa koettiin haastavaksi. Kartoituksessa arvioitiin osaamisen tasoa eri alueilla sekä kuinka tärkeää asian osaaminen on oman työn kannalta.

Osaamiskartoitus tuo hyvin esille haasteet, joita kirjastoalalla on ollut jo pitkään. Osaamista puuttuu palveluiden konseptoinnista, viestinnästä ja markkinoinnista sekä asiakkaiden opastamisesta sähköisten palveluiden ja laitteiden käytössä. Osaamiskartoituksessa jäi hieman piiloon kirjastotyön syvempi muutos asiakkaiden kohtaamisessa ja yleisötyössä. Entistä tärkeämpää ovat verkostoitumistaidot ja ohjaamis- ja opastamistaidot myös muissa kuin perinteiseen kirjastotyöhön kuuluvissa tehtävissä. Näitä ovat mm. lukemaan innostaminen, lukuvinkkien antaminen asiakaspalvelutyössä, digituen tarjoaminen vertaistukena sekä verkostoituminen paikallisten toimijoiden kanssa.

Osaamiskartoituksesta jäi myös puuttumaan syvempi erikoisosaaminen ict-asioissa. Järjestelmien kehittäminen ja ylläpito sekä erilaiset sähköiset palvelut vaativat syvempää osaamista kuin aikaisemmin niin koko henkilökunnalta mutta erityisesti pääkäyttäjiltä. Myös asiakkaiden tietosuojaan ja kirjaston laiteinfraan liittyvät asiat vaativat laajempaa osaamista. Logistiikkaan liittyvät prosessit vaativat osaamista, jotta niitä pystyy kehittämään.

Suuri haaste koko henkilökunnalle on oman ammatti-identiteetin muuttuminen ja muutoksessa mukana pysyminen. Kirjastotyö on muuttunut manuaalisesta ja toisteisista rutiinitehtävistä ja tiedonhausta enemmän ohjaamiseen, henkilökohtaiseen palveluun ja verkostossa toimimiseen. Osittain nämä ovat myös kirjaston vahvuuksia.

Kirjastoalan koulutuksia järjestävät aluehallintovirastot, alueellista kehittämistehtävää hoitavat kirjastot, kirjastokimpat ja yksittäiset kirjastot. Koulutukset ovat pääsääntöisesti maksuttomia. Henkilökuntaa kannustetaan osallistumaan koulutuksiin ja mahdollisuuksia pyritään järjestämään työvuorojen puitteissa. Kouluksiin osallistuminen ei ole kovin järjestelmällistä ja kohdennettua vaan osallistutaan niihin koulutuksiin, joita on tarjolla. Toisaalta aluehallintovirastot ja AKE-kirjastot ovat kehittäneet koulutustarjontaansa osaamiskartoituksen

pohjalta. Koulutukset ovat kuitenkin yleensä yksipäiväisiä ja syventävää koulutusta on vaikea löytää.

Tavoite osaamisen kehittämisen osalta: vähintään kolme koulutuspäivää per henkilö per vuosi.

Osaamisen jakaminen ja verkostot

Tuusulan kunnankirjasto on osa Kirkes-kirjastokimppaa. Kirkes-yhteistyön yhtenä tarkoituksena on osaamisen jakaminen yhteistyöryhmien kautta. Yhteistyöryhmiä ovat järjestelmä-, lasten- ja nuorten-, asiakaspalvelu- ja luettelointiryhmä. Lisäksi on kirjaston johtajien muodostama Kirkes-johtoryhmä. Työryhmät jakavat tietoa, sopivat yhteisestä työnjaosta ja tekevät kehitysehdotuksia. Työryhmien puheenjohtajuus kiertää vuosittain. Tarvittaessa perustetaan myös lyhytaikaisesti toimivia ryhmiä kuten uuden verkkokirjaston kehittämistyöhön liittyen.

Kirkes-yhteistyön lisäksi tehdään laajempaa alueellista yhteistyötä Ratamo-kirjastojen kanssa sekä osallistutaan alueellista kehittämistehtävää hoitavan Porvoon kaupunginkirjaston järjestämiin koulutuksiin ja yhteistyötapaamisiin. Myös kirjastoautoihin liittyen tehdään säännöllistä yhteistyötä lähialueen kuntien kanssa. Yhteistyötapaamisissa painopisteinä on hyvien käytäntöjen ja kaluston käyttökokemusten jakaminen niin kirjastoauton alustan kuin kirjastokontin osalta.

Kansallisia yhteistyöverkostoja ovat Kansalliskirjaston yhteistyöverkostot, Yleisten kirjastojen konsortio, kansallista kehittämistehtävää hoitava Helsingin kaupunginkirjasto sekä lukemisesteisille aineistoja tarjoava Celia-kirjasto ja muut erikois- ja tieteelliset kirjastot. Lisäksi kirjastonjohtajien verkostona toimiva Yleisten kirjastojen neuvosto, jossa Tuusula on Uudenmaan edustajana vuosina 2018 - 2019.

Kunnan sisällä tärkeitä yhteistyöverkostoja ovat kulttuuri-, museo- ja nuorisopalvelut sekä opetuspalvelut ja varhaiskasvatus. Yhteistyössä toteutetaan ja kehitetään mm. Kulttuurikasvatussuunnitelmaa ja järjestetään tapahtumia sekä

jaetaan tiloja. Osaamisen jakamisessa yhteistyötä olisi mahdollisuus myös laajentaa ja syventää mm. koulutusten järjestämisessä. Muista kunnan toimijoista tärkeitä yhteistyökumppaneita ovat kansalaisopisto, Tuusinfo, maahanmuuttokoordinaattori, neuvolat ja perhekeskukset.

Paikallisia yhteistyökumppaneita ovat Tuusulan alueella toimivat järjestöt ja yhdistykset sekä kuntalaisten muodostavat verkostot.

Kehittämissuunnitelman taloudelliset vaikutukset

Investoinnit ovat mukana talousarvion investointisuunnitelmassa:

- Pääkirjaston satu- ja pelihuone 2019: 50 000 euroa
- Jokelan kirjaston kalusteiden uusinta ja perusparannus 2019: 250 000 e (400 000e)
- Kellokosken kirjaston tilojen tai uusien tilojen peruskorjaus 2021: 500 000 e
-

Vaikutukset käyttötalouteen, eivät mukana talousarviossa:

Kirjastopalveluita hoidetaan niukalla henkilömäärällä. Jos toimintaa halutaan kehittää, vaatii se resursseja henkilöstöön:

- 1 htv hakeutuviin kirjastopalveluihin kehittämään yhteistyötä ja digitukea: 40 000 e
- 1 htv lasten- ja nuortenkirjastotyöhön toteuttamaan laajennettua kulttuurikasvatussuunnitelmaa ja kehittämään lukemisen edistämistyötä: 40 000e

Kirjastoaineiston hankintamääräraha on huomattavasti alemmalla tasolla kuin naapurikunnissa. Lainattava aineisto on kirjaston tärkein palvelu. Jos uutta aineistoa ei ole riittävästi tarjolla, vaikuttaa se lainausmääriin ja kuntalaisten lukutaitoon.

- Aineistomääräraha samalla tasolle muiden samankokoisten kuntien kanssa: 40 000 euroa.

Kulttuuripalvelut

Valtuustokauden tavoitteet 2018–2021

- Kokoelmavarasto yhdessä Ilmatorjuntamuseon kanssa
- Halosenniemen peruskorjausaikataulun varmistuminen
- osa-aikainen kulttuurituottaja 2019
- Intendentti, kulttuurihistoriallinen museokokoelma
- varhaiskasvatuksen kulttuurikasvatussuunnitelma valmis syksyllä 2019
- Kulttuuria kaikille ja Kulttuurinen vanhustyö -hankkeiden käynnistyminen vuonna 2019
- museokohteiden profiilien kirkastaminen
- Museovisio -hankkeen onnistuminen ja jatkorahoituksen varmistuminen
- Taidekasarmin kunnostaminen terveeksi ja toimivaksi työtilaksi

Kuvaus toimintaympäristöstä ja sen muutoksista

Tuusulan kulttuuripalvelut mahdollistavat elämysten ja tiedon tarjoamisen kuntalaisille. Kulttuuri- ja museotoimella on tärkeä tehtävä kulttuurisesti, sosiaalisen ja ekologisesti kestävässä Tuusulan rakentamisessa ja tuusulalaisten hyvinvoinnin edistäjänä. Tuusulan vetovoimaisuudelle ja elinvoimaisuudelle vahva kulttuuri- ja museotoiminta on elintärkeää.

Sekä kuntalaiset että matkailijat odottavat yksilöllistä palvelua ja valinnanvapautta. He haluavat vaikuttaa heille suunnattujen palvelujen suunnitteluun ja toteutukseen. Kulttuuripalvelut tarjoavat ihmisille osallistumismahdollisuuksia oman kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuuritoiminnan tuottamiseen. Kulttuuri- ja museotoimi edistää kunnan kestävästä kehityksestä ja moninaisuutta sekä vahvistaa tasa-arvoa ja demokratiaa.

Digitalisaatio jatkuu voimakkaana ja sillä on kasvava rooli myös kulttuuripalveluiden tarjonnassa. Verkon kautta jaettavalla aineistolla ja sisällöillä toimintapiiri laajenee ja vaikuttavuus paranee. Tämä vaatii henkilökunnalta uudenlaista osaamista ja yhteistyötä.

Toimintaympäristön muutokset edellyttävät oman toiminnan arviointia, priorisointia, monialaisuutta, uuden kohtaamista ja reagointinopeutta. Kulttuuritoimi seuraa oman alansa kehitystä ja osallistuu ajankohtaiseen keskusteluun ja koulutuksiin.

Museoiden valtionosuus on uudistumassa ja astuu voimaan 1.1.2020. Uudistus sisältää myös museolain kokonaisuudistuksen. Opetus- ja kulttuuriministeriön ehdotuksessa rahoitus perustuisi kolmivuotiseen suunnitelmaan ja päätökset valtionosuuteen oikeutetuksi olisivat voimassa toistaiseksi. Perusrahoituksen laskenta perustuisi edelleen henkilötyövuosiin ja yksikköhintaan. Valtionosuusprosentti olisi edelleen 37, mutta sen edellytykset uudistetaan. Museoille voidaan myöntää myös harkinnanvaraisia hankeavustuksia. Tavoitteena on tukea laadukasta ja vaikuttavaa toimintaa ja kannustaa uudistuksiin.

Myös laki kuntien kulttuuritoiminnasta on uudistumassa. Uudistuksen keskeisenä tavoitteena on edistää kuntien kulttuuritoiminnan toimintaedellytyksiä, sivistyksellisten perusoikeuksien toteutumista ja demokratiakehitystä sekä kuntien elinvoimaisuutta muuttuvassa toimintaympäristössä. Kuntien kulttuuritoimintalain lähtökohtana on kulttuuripalveluiden yhdenvertainen saatavuus.

Vuosina 2018–2021 Tuusulan kulttuuri- ja museotoimen toiminnassa korostuu profiloituminen, näkyvyyden lisääminen, osaamisen vahvistaminen sekä sähköisten palvelujen lisääntyminen.

Kulttuuripalveluiden perustehtävä:

Tuusulan kunnan kulttuuri- ja museotoimen tehtävänä on tuottaa laadukkaita ja monipuolisia kulttuuri- ja museopalveluita Tuusulan alueella.

Kulttuuritoimintalain mukaan kulttuuriyksikön tehtävä on järjestää, tukea ja edistää kulttuuritoimintaa. Toiminnassa tuetaan paikallista taiteen ja kulttuurin harjoittamista ja harrastamista. Tuotantotuilla lisätään paikallista kulttuuritarjontaa ja parannetaan taitelijoiden ja kulttuuriharrastajien sekä kulttuuriryhteisöjen ja -verkostojen mahdollisuuksia tarjota kulttuuri- ja taidetoimintaa alueellisesti.

Museolain tavoitteiden mukaan museot ylläpitävät ja vahvistavat väestön ymmärrystä kulttuuristaan, historiastaan ja ympäristöstään. Museoiden tulee edistää kulttuuri- ja luonnonperintöä koskevan tiedon saatavuutta tallentamalla ja säilyttämällä aineellista ja visuaalista kulttuuriperintöä tuleville sukupolville, harjoittamalla siihen liittyvää tutkimusta, opetusta ja tiedonvälitystä sekä näyttely- ja julkaisutoimintaa.

Kuvaus toimintaympäristöstä

Tuusula on kulttuurikunta, jonka alueella toimii kymmenen paikallisesti, alueellisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti merkittävää museota. Tuusulan kunnan museopalveluiden piiriin kuuluu viisi museota – Halosenniemi, Klauvola, Aleksis Kiven kuolinmökki, Erkkola ja Taidekeskus Kasarmi. Kunnassa toimii yksityisinä museoina Lottamuseo, Ilmatorjuntamuseo, Kellokosken sairaalamuseo, Tuusulan automuseo ja Tuusulan työläiskotimuseo. Lisäksi kunnassa on muutamia yksityisten henkilöiden tai alueen asukas yhdistysten ylläpitämiä kokoelmia, jotka kertovat alueen elinkeinoelämän historiasta, mm. Kellokosken ruukin tehdasmuseo, Kaunisnummen kotimuseo ja Ruotsinkylän kyläyhdistyksen hoidossa oleva kokoelma. Tuusulan museo toimii yhteistyössä kunnan koko museokentän kanssa.

Kunnan kulttuuriyksikön toiminta jakautuu kahteen painopistealueeseen; tapahtumatuotanto- ja verkostoyhteistyöhön sekä lastenkulttuuriin. Tapahtumatoimintaa tehdään sekä omana tuotantona että verkostoyhteistyönä useiden paikallisten toimijoiden (yhdistykset, yksittäiset taiteilijat, museo, kirjasto)

kanssa. Lastenkulttuurin vuotuistapahtumia ovat Syysskidi, Skidiviikko, 3.-luokkalaisten itsenäisyyspäivän juhla, K9 sähköinen kulttuurikortti, koululais-ten loma-ajan taidetoiminta, joulun nukketeatterikiertue kirjastoissa ja Kulttuurikasvatussuunnitelman sisältöjen toteutuminen. Verkostoyhteistyön tapahtumakokonaisuuksia ovat mm. Tuusula-viikko, Tuusulan Taiteiden Yö, Tuomaasta Nuuttiin ja Kesäillan konsertti. Lisäksi kulttuuriyksikkö järjestää kuntalaisten itsenäisyyspäivän juhlan ja yksittäisiä konsertteja.

Kulttuuri- ja museotoiminnan tavoitteena on vahvistaa entisestään yhteistyökumppanuuksia ja tehdä aktiivista yhteistyötä kunnan eri yksiköiden, yhdistysten, taiteilijoiden ja asukkaiden kanssa. Kulttuuriyksikön tapahtumakävijöistä noin 65–75 % muodostuu verkostoyhteistyötapahtumien kävijöistä.

Kulttuuriyksiköllä ei ole omaa toimitilaa vaan toiminta tapahtuu eri puolilla kuntaa erilaisissa tiloissa (mm. kirjastot, koulut, museot, nuorisotilat). Tuottajilla ei ole kiinteää työhuonetta, vaan he työskentelevät eri museokiinteistöissä. Aiemmista työhuoneista Taidekeskus Kasarmissa on jouduttu luopumaan sisäilmaongelmien vuoksi. Kulttuuriyksikön toiminnassa tarvittavat tavarat sijaitsevat hajallaan eri rakennuksissa Hyrylässä. Tulevaisuudessa Monio avaa uusia mahdollisuuksia kulttuuritilaisuuksien järjestämiselle, esimerkkinä isot konsertit ja teatteriesitykset.

Museoiden avoinnaolo vaihtelee, osa on auki tiistaista sunnuntaihin ympäri vuoden ja osa taas vain tilauksesta tai kesäkaudella. Museoiden talviaukioloaikoja on tarkasteltava. Kulttuuri- ja museotoimen periaatteen mukaan toimialan palvelut eivät kiinnity pelkästään museo- ja kulttuurikohteisiin; yhteisöllistä kosketus- ja toimintapintaa haetaan eri puolilta Tuusulaa kunnan asukas- ja yhdistyskentästä.

Museonpalvelut tuottaa näyttely- ja asiakaspalvelutoimintaa Halosenniemessä, Erkkolassa, Aleksis Kiven kuolinmökissä (omistaja Helsingin yliopiston ylioppilaskunta HYY), Taidekeskus Kasarmissa ja Klaavolan talossa. Lisäksi museopalveluita tuotetaan eri puolilla kuntaa muun muassa kouluissa ja yhdistysten

tilaisuuksissa. Aleksis Kiven kuolinmökkiä lukuun ottamatta jokaisessa museo-kohteessa on myös osa tilasta jouduttu ottamaan työtilakäyttöön Taidekasarmin sisäilmaongelmien vuoksi. Terveen työtilan saaminen koko henkilökunnalle on tärkeää ja se vapauttaisi museotilat niiden alkuperäiseen käyttöön.

Museon kokoelmat on sijoitettu näyttelytilojen lisäksi viiteen eri tilaan Hyrylän, Hyökkälän ja Kirkonkylän alueella. Hajasijoitus aiheuttaa turhaa työtä ja kuljetuskustannuksia. Useimmat kokoelmatiloista ovat epäkäytännöllisiä. Tilloissa työskentely on hankalaa eivätkä ne kaikin osin täytä pitkäaikaissäilytyksen normeja. Olympiakasarmin vuokratilaan sisältyy kalliin vuokran lisäksi paljon epävarmuuksia. Uuden kokoelmatilan saaminen on museon lähivuosien tärkeimpiä tavoitteita. Tuusulan kunnan sopimus Ilmatorjuntamuseon kokoelmien säilyttämisestä kokoelmavarastossa aiheuttaa lisäpaineita kokoelmavaraston saamiseksi Tuusulaan.

Halosenniemi

Vuonna 1902 valmistunut Pekka Halosen ateljeekoti Halosenniemi sijaitsee Tuusulanjärven rannalla. Alkuperäiseen asuunsa entisöity Halosenniemi toimii kulttuurihistoriallisena nähtävyytenä ja taidemuseona, jossa on kulttuuritapah-tumia: konsertteja, teatteria jne. Halosenniemen kokonaisuuteen kuuluu myös Maija ja Pekka Halosen puutarha, joka on yritetty palauttaa alkuperäisen kal-taiseksi. Taiteilijan luontokäsitystä kunnioittaen koko Halosenniemen alue on lain nojalla rauhoitettu luonnonsuojelualue.

Halosenniemi on kansainvälisen tason kulttuurihistoriallinen nähtävyys, jonka toimintaa on kehitettävä. Museon pysäköintialue ja lipunmyynti- ja museo-kaupparakennus eivät enää tarjoa ajantasaisia palveluja muuttuneessa toimin-taympäristössä. Halosenniemen maisemaa ja puutarhaa tulee kehittää niin, että alueesta muodostuu historiallinen kokonaisuus.

Tuusulan kunnan tilakeskus on pyytänyt tarjouksen Halosenniemen esi- ja tarveselvityksestä, tulevaisuuden rakentamistarpeiden ideoinnista ja rakennushistoriallisesta selvityksestä koskien koko Halosenniemeä; ulkoalueet, lippukioski ja rakennukset. Työ tehdään vuosina 2018–19. Tarvittavat peruskorjaus- ja muutostyöt tehdään vuosina 2022–25.

Erkkola

Taitelijakoti Erkkola on runoilija J. H. Erkon vuonna 1902 Tuusulan rantatielle valmistunut koti. Siellä järjestetään pääasiassa Tuusulan taidemuseon kuvitustaiteeseen liittyviä näyttelyitä ja erilaisia kulttuuritapahtumia. Talo tarvitsee lähivuosina joitakin kunnostustöitä, joista kiireellisimmin on lämmitysjärjestelmän kunnostus/vaihto.

Aleksis Kiven kuolinmökki

Erkkola ja Aleksis Kiven kuolinmökki muodostavat kokonaisuuden, johon toiminnallisesti kirjallisuus liittyy luontevasti. Tätä toimintaa kehitetään tulevaisuudessa.

Taidekeskus Kasarmi

Alun perin sotilassairaalaksi suunniteltu rakennus valmistui vuonna 1915. Rakennus palveli myöhemmin mm. upseeriasuntolina ja esikuntana sekä Hyrylän kirjastona. Vuodesta 2002 alkaen rakennuksessa on toiminut Tuusulan taide- ja kulttuurikeskus.

Taidekeskus Kasarmi on joutunut rajusti supistamaan aukioloaikojaan ja näyttelytoiminta siellä on lähes kokonaan lakkautettu kunnan säästötoimien vuoksi vuodesta 2014 lähtien. Osasyynä toiminnan supistumisen on ollut rakennuksessa ilmenneet sisäilmaongelmat. Museon työntekijöistä viisi on oireillut, ja heille on etsitty korvaavat työtilat muualta. Tällä hetkellä talossa on kolmen henkilön työtilat.

Kasarmi sopisi hyvin kulttuuripalveluiden henkilökunnan työtilaksi, jossa voitaisiin järjestää iltaisin pieniä tapahtumia. Talo vaatii kuitenkin hyvän perus-

korjauksen. Asuntomessuvuonna 2020 korjattu rakennus voisi olla pop-up -tahtumatilana. Se sijaitsee Rykmentinpuiston ja Hyrylän keskuksen välisellä keskeisellä, helposti saavutettavalla alueella.

Klaavola

Klaavolan ratsutila mainitaan historiankirjoissa jo 1600-luvun alkupuolella. Se on yhdessä nykyisin Ilmatorjuntamuseoon kuuluvan Saksan puustellin kanssa Tuusulan Hyökkälän kylän vanhimpia taloja. Klaavolan nykyinen päärakennus ajoittuu 1700-1800-lukujen vaihteeseen. Pihapiirissä on pihatupa, vaja, puulii-teri, maituhuone, vilja-aitta, sauna ja kanala. Tila siirryttyä Tuusulan kunnan omistukseen, se on toiminut kotiseutumuseona vuodesta 1983. Talo on sisustettu maailmansotien välisen ajan tyyliin.

Talossa on viiden henkilökunnan jäsenen työtilat. Kun kulttuuri- ja museotoimi saa terveet ja toimivat työtilat, vapautuvat Klaavolan työtilat museokäyttöön. Tiloille on kysyntää museon koko ajan kasvavassa yleisötyössä.

Navetta

Navetta on Klaavolan tilaan kuuluva rakennus, joka toimii museon varastotilana. Tila ei täytä kunnollisia säilytysolosuhteita ja on täynnä tavaraa. Mikäli varastotilaa saataisiin muualta Klaavolan navetalle löytyisi käyttötarkoitus yleisötilana Klaavolan toimintaa kehitettäessä (Museovisio - museopuisto).

Olympiakasarmi

Olympiakasarmi on vuokratila, jonka kellaritiloissa on museon säilytystiloja. Tila on kallis ja olosuhteiltaan ongelmallinen. Rakennukselle on löytynyt ostaja ja sen tulee olla tyhjä keväällä 2019.

Ilmatorjuntamuseon ja Tuusulan museon yhteinen museopuistohanke.

Hyrylän itälaidalla on tulevan Rykmentinpuiston uudisalueen sisään jäävä historiaspotti, kuin varkain säilynyt Hyökkälän kyläkeskus. Yksi kyläkeskuksen taloista on Klaavolan talo, joka on Tuusulan museon kotiseutumuseo. Säätiöpohjaisen Ilmatorjuntamuseokompleksin historiallisena ankkurina toimii so-

tilasvirkatalo Kapteenin puustelli. Kylän kolmas talo on yksityiskoti. Kyläkeskuksen fyysinen dominantti on jyrisevä asfalttitie; linjaus on peräisin 1400- tai 1500-luvulta.

Tuusulan museo haki ja sai yhdessä Ilmatorjuntamuseon kanssa Suomen Kulttuurirahaston Museovisioapurahaa Museopuisto-hankkeelle. Vuoden kestävän hankkeen aikana keskeisimmiksi kehittämiskohteiksi on tunnistettu kahden eriparisen museokonseptin yhteensovittaminen sekä sen ratkaiseminen, miten kokonaisuus avautuisi mahdollisimman helposti lähestyttäväksi asukkaan olohuoneeksi. Tavoitteena on tällä hetkellä piiloon jäävän uniikin ja eheän kulttuuriperintömiljöön jalostaminen historiaa henkiväksi ja viestiväksi kulttuuripuitoksi. Apurahan toinen hakuvaihe on elokuussa 2019.

Ilmatorjuntamuseon maat ja rakennukset siirtyvät Tuusulan kunnan omistukseen vuonna 2018. Ilmatorjuntamuseon toiminnasta vastaa edelleen Ilmatorjuntamuseosäätiö

Kuntien välinen yhteistyö

Kulttuuripalvelut tekevät paljon yhteistyötä yli kuntarajojen. Tuusulan taidemuseo tekee myös kansainvälistä yhteistyötä. Tuusulan museot on ollut aktiivinen yhteistyössä muiden Keski-Uusimaan museoiden kanssa, jotka julkaisivat juuri yhdessä pedagogista tarinapakettin ”Markalla merkkareita” 1970-luvun lapsuudesta. Mukana hankkeessa olivat Hyvinkään kaupunginmuseo, Järvenpään taidemuseo, Keravan museo, Mäntsälän museotoimi, Nurmijärven museo ja Tuusulan museo. Hanke toteutettiin Museoviraston myöntämällä 40 000 euron apurahalla. Tuusulan ja Järvenpään kulttuuripalveluiden yhteistyö jatkuu Suomi 100 -juhlavuonna alkaneen Tuusulajärvi-ilmion jalanjäljissä.

Tuusulan museot ovat aktiivisesti osallistuneet Museo 2015 -hankkeen kokoelmajärjestelmän pilotointiin. Muut mukana olevat museot ovat Arkkitehtuurimuseo, Kuopion kulttuurihistoriallinen museo, Kansallisgalleria (arkistokokoel-

mat) sekä Museoviraston kuvakokoelmat (Journalistinen kuva-arkisto). Edelleen jatkuva hanke on viimeistelyvaiheessa ja otetaan käyttöön Suomen museoissa Museoliiton hallinnoimana vuonna 2018.

Kehittämisen painopistealueet

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Edistämme moninaisuutta ja avarakatseisuutta yhteiskunnassa ja vahvistamme tasa-arvoa ja demokratiaa. Kulttuuri- ja museotoiminta tapahtuu yhdessä ihmisten ja yhteisöjen kanssa ja se tukee uusien oivallusten syntymistä ja ymmärryksen lisääntymistä.

Osallistumme kulttuurikasvatussuunnitelma Kultsun tuottamiseen 1-9. luokkalaisille. Ohjelma takaa oppilaille tasa-arvoisen pääsyn taiteeseen ja kulttuuriin ja rakentaa tietoisuutta omasta sekä yhteisönä jakamastamme historiasta. Osallistumme varhaiskasvatuksen kulttuurikasvatussuunnitelman suunnitteluun ja tuottamiseen. Tavoitteena on, että varhaiskasvatuksen kulttuurikasvatussuunnitelma on käytössä päiväkodeissa syksyllä 2019. Edistämme myös toisen asteen opiskelijoiden kulttuurikasvatussuunnitelman kehittämistä ja toteuttamista.

Kehitämme vapaaehtoistoimintaa ja laajennamme yleisötyötä. Osallisuus ja saavutettavuus paranevat myös sähköisten palvelujen sisältöä ja tarjontaa kehittämällä.

Kehitämme edelleen Kulttuurikahvila-toimintaa, jonka on tuusulalaisten kulttuuriyhdistysten, tapahtumantekijöiden, tuottajien ja taiteilijoiden avoin tapausfoorumi ja teemme muutenkin aktiivisesti yhdistisyhteistyötä. Olemme mukana kunnan osallistuvassa budjetoinnissa.

Työyhteisön toimivuus

Keskitymme terveeseen, toimivaan ja toista kunnioittavaan työympäristön luomiseen. Tähän liittyvät sekä terve työympäristö että toimiva työyhteisö. Hyvä työilmapiiri on jatkuva prosessi, jota jokainen kannattelee omalta osaltaan. Arvostava puhe ja myönteiset signaalit vapauttavat energiaa. Työmme on tärkeää, tuotamme sisältöä ja virikkeitä ihmisten elämään, ja hyvä ja vapautunut työilmapiiri kanavoituu laadukkaiksi museo- ja kulttuuriteoiksi.

Saamme terveet ja toimivat työtilat sekä sujuvat verkkoyhteydet. Opettelemme sähköisten työvälineiden tehokkaampaa käyttöä ja jaamme tietoa.

Kokoelmat ja sähköiset aineistot ja palvelut

Museotoiminnan perusta ovat kokoelmat sekä niiden ylläpito ja kartuttaminen. Kokoelmaan tallennettujen teosten, aineistojen ja esineiden merkitys on siinä tiedossa, jonka ne antavat ihmisen, yhteiskunnan ja luonnon kehittymisestä. Hyvä kokoelma syntyy harkitusta ja suunnitelmallisesta keruusta.

Tuomme esiin kokoelmiamme ja päivitämme kokoelmapoliittisen ohjelman sekä luomme näyttelypoliittisen ohjelman. Kohdennamme työpanosta ja projekteja kokoelmien käsittelyyn ja arkistomateriaalin läpikäyntiin sekä niiden monipuoliseen esittämiseen. Huomioimme myös nykydokumentoinnin.

Kehittämme sähköisten palvelujen sisältöjä ja tarjontaa. Kulttuuripalvelut eivät ole sidottuja rakennuksiin vaan aineistot ovat käytettävissä myös digitaalisesti. Niiden tulee olla avoimesti tarjolla ja vastata asiakkaiden tarpeita.

Viestintä

Viestinnän onnistumisessa vastuu on toiminnan tuottajilla, kulttuuripalveluilla ja museoilla. Viestintä on otettava mukaan kaikkeen toimintaan. Ilman resursointia se ei kuitenkaan toimi. Ammattitaitoisen tiedottajan työpanokselle olisi

käyttöä ja sellaisen saaminen parioksi päiväksi kuukaudessa on ensisijainen tavoite.

Kulttuuri- ja museotoimi monipuolistaa palveluitaan ja kehittää markkinointia ja viestintää. Tiedotukseen, sen laatuun ja oikea-aikaisuuteen kiinnitetään huomiota. Kulttuuri- ja museotoimen viestinnässä otetaan huomioon kunnan visuaalisen ilmeen uudistus.

Toimenpiteet valtuustokauden tavoitteiden saavuttamiseksi ja kehittämishankkeet ja mittarit

1. Osallisuus ja yhteisöllisyys

- Yleisö- ja yhteisötyön kehittäminen, osallisuuden lisääminen. Yhteistyö muiden kunnallisten toimijoiden sekä kansalaisjärjestöjen ja muiden yhteisöjen kanssa
- Toiminta eri puolilla Tuusulaa
- Kulttuurikasvatussuunnitelman kehittäminen, varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen ja toisen asteen opiskelijoiden huomioiminen toiminnassa.
- Tuusulan Taiteiden Yö on yksi alueen tunnetuimmista tapahtumista ja kulttuuripalveluissa jatketaan tiivistä yhteistyötä Tuusulan Taiteiden Yö ry:n kanssa, jotta yhdistys pystyy jatkamaan tapahtuman kehittämistä ja tuottamista vuosittain

2. Työyhteisön toimivuus

- Museotilojen kehittäminen: tilojen uudistaminen, peruskorjaukset, esteettömyyden kehittäminen. Terveet työtilat
- Sähköisten työvälineiden laajempi käyttöönotto

3. Kokoelmat ja sähköiset aineistot ja palvelut

- Kokoelmapoliittisen ohjelman päivittäminen, yleisötyöohjelman ja näyttelypoliittisen ohjelman laatiminen
- Kokoelmatyöhön keskittyminen ja tulosten esittäminen eri tavoin.
- Sähköisten palvelujen sisältöjen ja tarjonnan lisääminen. Sisältää mm. avustusten sähköisen hakemisen ja verkkonäyttelyt
- Uusi kokoelmatila, josta osa täyttää museaaliset vaatimukset ja tarjoaa hyvät tilat tutkimukseen

4. Viestintä

- Kotiseutupäivä 2019 ja Asuntomessut 2020 huomioiminen toiminnassa
- Kansainvälinen toiminta ja kielivalikoiman laajentaminen
- Visuaalisen ilmeen päivittäminen

Hankkeet:

- Kulttuuria kaikille
- Kulttuurinen vanhustyö
- Klaavolan ja Ilmatorjuntamuseon yhteistyö – Museovisio/museopuisto
- Rykmentinpuiston taideohjelma
- Varhaiskasvatuksen sekä toisen asteen kulttuurikasvatussuunnitelmat
- museon vapaaehtoistyö
- museotilojen kunnostus
- varastotila

Henkilöstön ammatillisen osaamisen arviointi ja osaamisen kehittäminen

Tuusulan kunnan museoissa on 15 vakituista työntekijää. Valtionosuuteen oikeuttavien henkilötyövuosien määrä on 11 ja todelliset henkilötyövuodet 20.

Museoissa työskentelee tarvittaessa työhön kutsuttavia valvojia ympäri vuoden. Vuoteen 2021 mennessä museoyksiköissä kaksi työntekijää saavuttaa eläkeiän. Kulttuurin tulosityksikössä työskentelee kaksi kulttuurituottajaa. Aiemmin vuosina on käytössä ollut myös määräaikaista henkilökuntaa noin 0,5 htv, mikä on mahdollistanut tehokkaamman tapahtumatuotannon ja tiedotuksen sekä verkostoyhteistyön tuen. Vuonna 2019 palkataan osa-aikainen kulttuurituottaja (Kotiseutupäivät 2019 ja Asuntomessut 2020). Valmistuva Monio tarvitsee aikanaan ammattitaitoisen teknikon ja kulttuurituottajan työpanoksen.

Henkilöstön työhyvinvointia kehitetään huolehtimalla työn tekemisen sujuvuudesta aiempaa paremmin. Tähän kuuluu terveiden työtilojen saaminen museon ja kulttuurin henkilöstölle. Yhteishengen ja työn toiminnan sujuvuuden kannalta on tärkeää, että koko henkilökunta saa yhtenäiset ja terveet työtilat. Prosessien kuvaaminen ja selkeyttäminen sekä tehtäväkuvien laatiminen parantavat työtehtävien hoitoa joka tasolla.

Museon vapaaehtoistoimintaa kehitetään.

Koulutusrahaa vartaan tuleville vuosille enemmän ja kannustetaan henkilökuntaa verkottumaan ja osallistumaan myös oman alansa kansainvälisiin koulutus-tapahtumiin.

Osaamisen jakaminen ja verkostot

Tuusulan museot ovat avoimia oppimisympäristöjä, jotka tarjoavat mahdollisuuksia oppimiseen, osallistumiseen ja kulttuurin tuottamiseen sekä niistä nauttimiseen. Museot tarjoavat palveluja kaikille ikäryhmille päiväkotilapsista ikäihmisiin. Asiakkaina ovat myös muut toimijat, laitokset ja palvelujen tarjoajat. Museoissa tehdään yleisötyötä, johon kuuluvat museovierailujen lisäksi esitelmät, luennot, näyttelyt, oppitunnit, työpajat ja erilaiset projektit museoissa ja niiden ulkopuolella. Museotyötä ovat myös kokoelmat, näyttelyt, julkaisut, verkkotuotannot, tiedotus ja markkinointi sekä museokauppa. Museo tuottaa asiantuntijapalveluita kunnan eri toimijoille (mm. kuntakehitys, tilakeskus,

opetus, varhaiskasvatus), kuntalaisille sekä muille palveluja tarvitseville. Museon palveluja suunniteltaessa otetaan huomioon erityisryhmien tarpeet. Museo toimii myös tiiviissä yhteistyössä eri toimijoiden kuten yhdistysten ja seurojen kanssa (Tuusula Seura, Pekka Halosen seura, Martta Wendelin Seura).

Kulttuuriyksikön toiminta tapahtuu useissa erilaisissa verkostoissa. Kulttuuri tekee tiivistä yhteistyötä museon ja kirjaston kanssa, mutta myös varhaiskasvatuksen, koulujen, nuorison ja liikunnan, kunnan viestinnän, kulttuuri- ja kotiseutuyhdistysten, paikallisten tapahtumajärjestäjien ja taiteilijoiden kanssa. Paikallisia yhteistyökumppaneita ovat lastenkulttuuritoimijat kuten Tuusulassa toimivat taiteen perusopetuksen oppilaitokset ja naapurikuntien kulttuuritoimet sekä valtakunnalliset lastenkulttuurin ammattilaiset ja lastenkulttuurikeskusten verkostot.

Vapaa-ajan palvelut

[Valtuustokauden tavoitteet 2018 - 2021](#)

Terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet

- Päiheteetöntä nuorisotalotoimintaa ja harrastusmahdollisuuksia lisätään
- Vakiinnutamme koulunuorisotyön osaksi ennaltaehkäiseviä nuorten palveluita
- Tuotamme uimahallissa monipuolisia hyvinvointi- ja neuvontapalveluita
- Suunnittelemme tulevaisuuden uimahallin ja maauimalan
- 90 % 5-luokkalaisista saavuttaa pohjoismaisen uimataidon tason 200m
- Liikuntapaikat ja laitokset ovat hyvin hoidettuja ja laadukkaita
- Uusien liikunta- ja harrastuspaikkojen rakentamisessa otetaan huomioon laajat käyttäjäryhmät ja ne rakennetaan ensisijaisesti asukkaiden lähiympäristöön
- Kuntayhteistyötä vahvistetaan ja lisätään

- Luontokohteiden ylläpidossa ja toteutuksissa tehdään merkittäviä uusia avauksia
- Parannamme Tuusulanjärven ulkoliikuntapalveluita sekä Hyrylän urheilukeskuksen aluetta
- Henkilöstön työhyvinvointia ja koulutusta lisätään
- 2. asteen harjoittelupaikkoja tarjotaan suunnitelmallisesti
- Osallistumme erilaisten tapahtumien järjestämiseen ja olemme mukana asuntomessujen toteuttamisessa
- Edistämme aktiivista ja yhteisöllistä kulttuuria tukemalla 3. sektorin ja erilaisten yhteisöjen toimintaa

Kuvaus toimintaympäristöstä ja sen muutoksista

Tuusulan kunnassa on monipuolinen liikunta- ja harrastuspaikkaverkko. Kuntalaisten saatavilla on runsaasti lähiliikunnan olosuhteita, liikuntalaitoksia, nuorisotiloja ja muita terveyttä ja hyvinvointia edistäviä palveluita. Vapaa-ajan toimintaa tulee edelleen kehittää ja tavoitteena on tarjota kuntalaisille sellaisia palveluita, joita he toivovat ja joille on kunnassa erityistä tarvetta. Osallisuus toiminnan kehittämisessä on tärkeää ja se edellyttää sujuvaa yhteistyötä ja positiivista keskusteluyhteyttä kuntalaisten ja sisäisten verkostojen kanssa. Hyvät palvelut syntyvät yhdessä tekemällä!

Kunnan liikuntapaikkaverkko koostuu vanhoista liikuntapaikoista, uusia liikuntapaikkoja rakennetaan joka vuosi lisää. Pääpaino on viime vuosina ollut koulujen pihojen rakentamisessa lähiliikuntapaikoiksi. Tulevina vuosina laitosten rakentaminen ja suunnittelu sekä luontokohteiden toteuttaminen on tärkeänä painopisteenä. Urheilukeskukset, erityisesti Hyrylässä ja Tuusulanjärven luontokohteet kokevat tulevina vuosina useita muutoksia.

Tuusulassa on tartuttu olosuhteiden kehittämiseen pontevasti. Ylläpidon resurssit ovat kuitenkin edelleen melko heikot, yksintyöskentely on tuttua ja muodostaa merkittävän turvallisuusriskin. Olosuhteiden hoitotyö edellyttää

erityistä panostusta ammattitaitoon ja henkilökohtaisiin taitoihin sekä yhteistyön kehittämiseen eri toimijoiden välillä. Erityisenä kehittämiskohteena tulee olla hankkeiden kokonaissuunnittelu, suunnittelusta toteutukseen.

Tulevien vuosien painopisteitä ovat vapaan kansalaistoiminnan tukeminen, liikuntapaikkarakentaminen, nuorisotyön kehittäminen ja perustyön kehittäminen uudessa organisaatiossa.

Liikunta- ja nuorisolaki

Terveyttä edistävä liikunta ja hyvinvointipolitiikka korostuvat tämän päivän lainsäädännössä. Tämä antaa pohjan liikunnan edistämiseksi paikallistasolla kunnissa. Liikuntalaki edellyttää mm., että kunta kerää tietoa ja seuraa asukaidensa liikunta-aktiivisuutta. Palveluja tulee suunnitella ja kehittää yhdessä kuntalaisten kanssa. Liikuntapaikkojen ja harrastusmahdollisuuksien tulee olla kaikkien saatavilla toimintakyvystä, sosiaalisesta taustasta tai varallisuudesta riippumatta. Tätä taustaa vasten toimintaa on kehitettävä monista lähtökohdista ja varmistettava, että kunnassa tehdään toimialasta ja toimielimestä riippumatta liikkumista ja hyvinvointia edistäviä päätöksiä.

Osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksien parantaminen on tärkeä osa nyky-yhteiskuntaa. Nuorisolaki antaa hyvät edellytykset parantaa lasten ja nuorten mahdollisuuksia toimia kansalaisyhteiskunnassa ja harrastaa monipuolisilla tavoilla. Kunnan tehtävänä on paikalliset olosuhteet huomioon ottaen luoda edellytyksiä paikalliselle nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa.

Liikuntapaikat ja ulkoilupalvelut

Tuusulan liikuntapaikkojen hoidossa työskentelee kaikkiaan 12 henkilöä (11,5 htv). Yksikön vastuualueelle kuuluvat kolmen jäähallin ja liikuntapaikkojen sekä leirikeskus Metsäpirtin toiminta. Työntekijät ovat sijoittuneet Kellokos-

kelle (2 htv), Jokelaan (2 htv), Metsäpirtille (1 htv) ja Hyrylän urheilukeskukseen (6,5 htv). Henkilöstömitoitus mahdollistaa kolmen jäähallin ylläpidon ja urheilukeskusten liikuntapaikkojen hoidon.

Kellokoskella työntekijät tekevät töitä kahdessa vuorossa yhdessä jäähalliyhtiön työntekijän kanssa. Mittoitus on määritelty jäähalliyhtiön ja kunnan välisen ylläpitosopimuksen pohjalta. Kellokosken koulun lähiliikuntapaikan harjoitustekonurmi on tulosalueen uusi ylläpidon kohde, jossa tehdään yhteistyötä myös Jokelan tekonurmi Oy:n kanssa.

Jokelassa työntekijät tekevät töitä vuodenajasta ja työtehtävistä riippuen joko kahdessa tai yhdessä vuorossa. Mittoitus mahdollistaa tekonurmen ja liikuntapaikkojen hoidon alueella.

Hyrylässä työntekijät ylläpitävät urheilukeskuksen aluetta, työntekijöiden mittoitus perustuu kahden jäähallin ja tekonurmen ylläpitoon yhtiöiden ja kunnan välisen sopimusten mukaisesti. Työntekijöistä viisi tarvitaan kahden jäähallin ylläpitoon, 1,5htv on varattu ulkoilureittien ja uimarantojen hoitoon.

Kuntaan on rakennettu uusia liikuntapaikkoja ja niiden hoitaminen edellyttää uusien työtapojen omaksumista ja kouluttautumista. Liikuntapaikkojen kunnossapitoon liittyviin koulutuksiin suhtaudutaan myönteisesti ja niihin osallistutaan tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan.

Liikuntapaikat ja ulkoilupalvelut -tulosityksikön toiminnassa yksin työskentely on merkittävin yksittäinen turvallisuusriski. Henkilöstön edellytykset hoitaa yksikölle kuuluvia tehtäviä parannetaan suunnitelmavuosien aikana. Tavoitteena olevat jäähalliympäristön kehittäminen ja monitoimihallin rakentaminen ovat osa Hyrylän urheilukeskuksen yleissuunnitelmaa ja edistettäviä tavoitteita. Lämpövoimalan alue toivotaan kaavoitettavan kulttuurin ja vapaa-ajan toiminnan käyttöön.

Uimahalli ja terveystoimintapalvelut

Uimahallin toimintaa kehitetään ja ylläpidetään yhdessä vapaa-aikapalveluiden henkilöstön, tilakeskuksen, hallissa toimivien yrittäjien ja yhdistysten kanssa. Toimintaa parannetaan asiakkailta saadun palautteen pohjalta ja toiminnan kehittämisesä otetaan huomioon asukkaiden erilaiset tarpeet uimahallin palveluissa. Uimahallin tehtävänä on tuottaa tulevaisuudessa monipuolisia hyvinvointipalveluja. Tiedottamista, viestintää ja asiakaspalvelua kehitetään ja asiakastyytyväsyyttä mitataan säännöllisesti. Valtuustokauden aikana kartoitetaan kunnan terveysliikunnan nykytilaa ja kehittämistarpeita, lisätään koulu- laisten uinninopetusta ja käynnistetään yksilöohjaukseen ja positiivisiin elämäntapamuutoksiin tähtääviä palveluita. Uimahallin palveluita tuotetaan en- tistä tiiviimmin kolmannen sektorin kumppaneiden kanssa. Uimahallin tilojen kehittäminen on tärkeä tavoite, tarveselvitys teetetään valtuustokauden ai- kana.

Alueellinen nuorisotyö

Tuusulan alueellisen nuorisotyön yksikkö koostuu neljästä nuorisotalosta ja alueellisesta nuorisotoiminnasta, jonka tarkoituksena on järjestää toimintaa siellä, missä harrastus- ja toimintapaikat ovat. Syksyn 2018 aikana aloitettu koulunuorisotyön mallin rakentaminen valmistuu vuoden loppuun mennessä ja toiminta vakiinnutetaan osaksi kouluympäristön tukipalveluita.

Nuorisotaloverkko Hyrylän alueella koetaan riittämättömäksi ja kolmannen yksikön suunnittelua edistetään nuorisotyön uusien toimintamuotojen poh- jalta. Uudet tilat voidaan suunnitella uusien koulujen yhteyteen, urheilukeskuk- seen tai toisiaan tukevien palvelujen yhteyteen.

Yhdistystoiminta

Yhdistystoiminta ja paikallisyhteisöt luovat pohjan kunnissa järjestettävälle vapaaehtoistoiminnalle. Kolmannen sektorin avustaminen tarvitsee vanhojen tukimuotojen rinnalle uusia. Tavoitteena on päivittää uudet avustuskäytännöt, jossa huomioimaan erilaiset harrastamisen muodot ja tasot koko kulttuuri- ja

vapaa-aikapalveluiden osalta. Matalan kynnyksen harrastusryhmien syntymistä tuetaan jatkossa ympäri vuoden haettavilla avustuksilla.

Toimenpiteet valtuustokauden tavoitteiden saavuttamiseksi ja kehittämishankkeet ja mittarit

Tuusulan vapaa-aikapalveluiden valtuustokauden tärkeimmät tavoitteet ovat mm. avoimen nuorisotoiminnan lisääminen ja koulunuorisotyön vahvistaminen, tapahtumien tukeminen ja luontoliikunnan olosuhteiden parantaminen koko Tuusulan alueella. Vapaa-aikapalvelut on mukana toteuttamassa liikuntapaikkarakentamishankkeita ja edistämässä liikuntalaitosten kehittämistä mm. jäähalliympäristön ja monitoimihallin osalta. Urheilukeskuksen yleissuunnitelmaa toteutetaan vuosittain. Uimahallin laajentamisen tarveselvitys laaditaan. Uinninopetusta lisätään kahdella luokka-asteella. Jotta tavoitteisiin päästään, tarvitaan toimialan rajat ylittävää sujuvaa yhteistoimintaa ja yhteisiä tavoitteita, henkilöstön osaamisen lisäämistä, kuntayhteistyötä ja kolmannen sektorin kumppanuuksia.

Vapaa-aikapalveluiden tuottamista kehitetään muuttamalla nuorisotalojen määräaikaisten kerho-ohjaajien tehtävät kokopäiväisiksi nuoriso-ohjaajiksi. Liikuntapaikanhoitajia palkataan lisää ulkoliikunnan olosuhteiden ylläpitotyöhön. Yksilöohjausta ja hyvinvointivalmennusta kehitetään osaksi uimahallin henkilökunnan työnkuvia ja uusia työtehtäviä.

Mittarit

Lasten kesäuimakoulut (kpl/osallistujat)

Ohjatun liikunnan ryhmät, syys/kevät (kpl)

Ohjatun liikunnan osallistujamäärä

Jäähallin aukiolopäivät/vuosi ja käyttötunnit/viikko

Jäähallin kävijämäärät (elo-toukokuu) sis. Koululaiskäytön

Kunnossapidettävät luonnonjääkentät/kauden pituus (viikot)

Ostopalveluna kunnossapidettävä latuverkko/toteutunut

Metsäpirtin käyttötunnit/käyttöaste ka.

Uimahallin aukiolopäivät/vuosi

Uimahallin kävijämäärät/vuosi, sis. seurakäytön

Uimahallin alakerran kävijämäärät/vuosi

Alakoulujen uimakoulut (kpl)

Liikunnan harrastaminen useus eri ikäryhmissä:

	Useammin kuin 5 päivänä viikossa	3-4 päivänä viikossa	1-2 päivänä viikossa	Harvemmin kuin kerran viikossa
Koululaiskyselyn 5-6. lk.	41,5 %	35,8 %	16,5 %	6,2 %
Koululaiskyselyn 8-9. lk	38,4 %	36,6 %	19,2 %	5,8 %
7-18 vuotiaat	39,5 %	21,1 %	39,5 %	-
19-29 v.	23,5 %	35,3 %	35,3 %	5,9 %
30-49 v.	17,5 %	38,4 %	37,5 %	6,5 %
50-65 v.	25,8 %	47,8 %	21,3 %	5 %
Yli 65 v.	38,8 %	49 %	12,2 %	-

Tau-

lukko: Tuusulan ja Järvenpään liikuntapaikkaselvitys vuodelta 2017. Kunnan tehtävänä on liikuntalain mukaan seurata asukkaiden liikunta-aktiivisuutta.

Henkilöstön ammatillisen osaamisen arviointi ja osaamisen kehittäminen

Tuusulan vapaa-aikapalveluissa työskentelee 39 työntekijää. Työntekijät tuottavat eri-ikäisille kuntalaisille monipuolisia vapaa-ajan palveluita. Alueellisen nuorisotyön yksikössä työskentelee esimies ja neljä päätoimista nuoriso-ohjaajaa sekä 14 osa-aikaista ja määräaikaista kerho-ohjaajaa. Uimahalli ja terveystuokuntapalvelut -yksikössä työskentelee esimies ja viisi päätoimista liikunnanohjaajaa sekä 1.1.2019 alkaen terveystuokunnan koordinaattori ja liikunnan suunnittelija (0,5htv). Liikuntapaikat ja ulkoilupalvelut -yksikössä työskentelee työntekijä ja 12 (12,5 htv) liikuntapaikan hoitajaa sekä leirikeskus Metsäpirtin työntekijä. Tulosaluetta johtaa vapaa-aikapalveluiden päällikkö.

Alueellinen nuorisotyö

Tavoitteena on lisätä alueellista nuorisotoimintaa ja parantaa koulunuorisotyön edellytyksiä kokopäiväisten nuorisohjaajien määrää lisäämällä. Toimintavuonna 2019 lisätään 1htv (Riihikallion nuorisohjaaja) ja valtuustokaudella toimintaa vahvistetaan merkittävästi muuttamalla määräaikaisten ja osa-aikaisten kerho-ohjaajien työsuhteita kokopäiväisiksi. Nuorisotyötä tehdään verkostoissa, koulun ja viranomaisten kanssa tehtävä sujuva yhteistyö muodostaa sujuvan alueellisen nuorisotoiminnan, joissa jokaisen yhteistyötahon rooli on tärkeä.

Liikuntapaikat ja ulkoilupalvelut

Liikuntapaikkojen hoitoa lisätään ulkoliikuntapaikoissa ja luontokohteissa, toimintavuonna 2020 lisätään 1htv (urheilukeskus). Vakanssilla varmistetaan kaksi henkilöä työvuoroon saman aikaisesti Hyrylässä kaikkina aikoina, mikä parantaa liikuntapaikkojen hoidon tasoa ja vähentää yksin työskentelyä koko Tuusulan alueella.

Uimahalli ja terveystoimintapalvelut

Terveystoimintapaneuvontaa lisätään valtuustokauden aikana. Tavoitteena on tarjota yksilöohjausta valituille ikäryhmille ja pyrkiä vaikuttamaan positiivisella tavalla ja saada aikaiseksi pysyviä elämäntapamuutoksia. Toimintavuonna 2019 + 0,5htv (Liikunnan suunnittelija), jonka tehtävänä on vastata vapaa-aikapalveluiden ja kansalaisopiston liikunnan suunnittelusta ja kehittämisestä.

Koulutus ja hyvinvointi

Tuetaan henkilökunnan kouluttautumista, uuden oppimista ja työn kiertoa yksiköissä. Henkilöstön yhteiset tapaamiset ja koulutuspäivät on kaksi kertaa vuodessa.

Yksiköissä laaditaan henkilöstön kehittämissuunnitelmat.

Osaamisen jakaminen ja verkostot

Tuusulan kunnassa on erittäin aktiivinen ja osaava yhdistysverkosto. Yhdistykset luovat perustan kunnassa järjestettävän kansalaistoiminnan järjestämiseksi. Pääosa yhdistyksistä toimii vapaaehtois pohjalta, n. joka viidennessä yhdistyksessä on palkattua henkilökuntaa. Yhteistyö eri toimijoiden välillä on tärkeää ja sen vahvistamiseksi tarvitaan uusia ja tehokkaita kokoontumisen ja toiminnan muotoja, hyvää viestintää ja tukea. Vapaa-aikapalveluita tuottamassa on n. 50 yhdistystä, joiden merkitys paikallisina hyvinvointipalvelujen tuottajina on suuri.

Vapaa-aikapalveluiden tehtävänä on tukea yhteisöjen syntymistä, kolmannen sektorin toimintaa ja tuottaa tukipalveluita toimialan kaikille tulosalueille sekä toimialan ylittävillä hankkeilla.

Vapaa-aikapalvelut osallistuu varhaiskasvatukseen, opetustoimen, teknisen toimien eri hallinnon alojen sekä sosiaali- ja terveystoimen kanssa tehtävään yhteiseen työhön. Työn luonne on tukea mm. Opetus- ja kasvatustyön onnistumista mm. Nuorisotyön menetelmin, ulkoilun ja virkistykseen sekä liikunnan olosuhteita luomalla ja kunnan muun asiantuntijaverkoston eri toimintoihin osallistumalla.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden kehittämissuunnitelman toteutumisen seuranta ja arviointi

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden johtoryhmät kokoontuvat vähintään kerran kuukaudessa. Henkilökuntakokouksia on joka toinen viikko, lisäksi on tiimi- ja työryhmätapaamisia. Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden yhteinen kehittämisspäivä järjestetään vuosittain.

Suunnitelman toteutumista arvioidaan osavuosisikatsausten ja tilinpäätösten yhteydessä. Toteutumista seurataan Kasvatus- ja sivistystoimen johtoryhmässä.

Lähteet:

Käyttäjäkysely 2017

Kasvukausianalyysi 2017

Laki yleisistä kirjastoista

Yleisten kirjastojen suunta

Tuusulan kirjastojen henkilökunnan kehittämisspäivän työskentely 2017

Kirjastopalvelut lasten lukemisen ja lukutaidon edistäjänä - Etelä-Suomen aluehallinto-
viraston raportti [http://www.patio.fi/suoda-
tus?e=265972,265984&m=18751&y=252491&op=and](http://www.patio.fi/suodatus?e=265972,265984&m=18751&y=252491&op=and)

<https://suomenkuvalehti.fi/jutut/tiede/kirjastokortti-pidentaa-ikaa/>

Museolaki

Laki kuntien kulttuuritoiminnasta

Nuorisolaki

Liikuntalaki

Liikuntapoliittinen selonteko

Tuusulan ja Järvenpään liikuntapaikkaselvitys

Tuusulan vapaa-aikapalveluiden asiakas- ja tyytyväisyyskyselyt

Nuorisotyön tunnuslukuja

Vapaa-aikapalveluiden henkilöstön koulutus- ja ryhmätyömateriaalit

Uimaranta- ja venepaikkaselvitys

Aloitteet, Tuusulan kunta